7
XII - 2009
Les Notícies del Museu
Butlletí informatiu del Museu de Moià, les Coves del Toll i l'Arxiu Històric de Moià

Editorial

Un nou Museu per Moià

Marta Fàbrega i Gallaguet

L'any 1935 s'iniciava l'aventura del Museu de Moià, una institució que començà a caminar agafada de la mà de Joan Estevanell i Riera en els difícils moments de la guerra civil i que va contribuir de manera decisiva al salvament de bona part del patrimoni històric, artístic i documental moianès.

Un altre moment transcendental per al Museu és quan, en la dècada dels anys cinquanta del segle passat, s'inicien les troballes arqueològiques a les coves del Toll. En aquells moments l'existència del Museu de Moià va permetre que la part més important dels materials extrets de les excavacions es quedessin a la vila i se n'evités la total dispersió, si bé una part significativa es troba, encara ara, en mans de diferents institucions o particulars.

Arribem ja al moment actual. Des de 1997 el Museu de Moià es troba dins de Can Casanova, en una situació jurídica complexa, ja que l'edifici, en ser propietat de la Generalitat de Catalunya i catalogat com a monument, presenta tota una sèrie de problemes que impossibiliten al Museu de Moià el compliment dels requisits que preveu la Llei de Museus de Catalunya per a l'obtenció del registre i la seva consideració com a museu de ple dret.

El fet que el Museu de Moià no pugui obtenir aquest registre comporta tota una sèrie de conseqüències negatives. En podem destacar dues: en primer lloc, impossibilita l'accés de la nostra institució a una bona part de les subvencions de la Generalitat per a aquests equipaments. En segon lloc, l'actual normativa disposa que tot el material arqueològic que s'extregui dels diferents jaciments, una vegada estudiat, ha de dipositar-se en un museu registrat o, en el seu defecte, en els magatzems que la Generalitat té habilitats.

Això ens afecta de manera important. Cal tenir en compte que, des de fa una colla d'anys, a Moià tenim dos equips d'excavació que fan campanyes anuals a la bauma del Gai i al complex Toll-Toixoneres, uns equips punters en dos jaciments

que any rere any es consoliden com uns dels més importants a nivell internacional per a l'estudi de la prehistòria. Correm, doncs, el risc, si no podem tenir un museu en bones condicions, que tot el material que anualment s'extreu, una vegada estudiat, quedi dipositat en un magatzem a la Zona Franca de Barcelona o en qualsevol altre lloc del país, perdent així Moià una part important del seu patrimoni.

Des de l'IPHES (Institut de Paleoecologia Humana i Evolució Social), dirigit per Eudald Carbonell, institució promotora de les excavacions al Toll-Toixoneres, s'ha proposat Moià com a seu d'un dels centres d'interpretació de la prehistòria d'una xarxa que s'està creant a nivell internacional. Utilitzant com a fil conductor l'ós de les cavernes (recordem que el Toll és un dels punts a nivell europeu més rics en aquest tipus de fauna), el Museu de Moià hauria d'explicar l'evolució de la fauna del Quaternari i la seva relació amb l'espècie humana; tot això a l'aixopluc de les troballes a les excavacions moianeses.

En primera instància, el destí d'aquest centre d'interpretació seria part de l'antiga fàbrica de Cal Comadran. Això pot comportar tota una sèrie d'aspectes beneficiosos: en primer lloc, conservar un element emblemàtic del patrimoni industrial moianès; en segon lloc, eliminar totes les traves per a l'obtenció del registre per al Museu de Moià; en tercer lloc, disposar d'una institució moderna i equipada que permeti el desenvolupament de totes les activitats que li són pròpies, el dipòsit dels materials procedents de les excavacions i les millors condicions per al seu estudi, i finalment disposar d'un museu amb una important capacitat d'atracció de públic que pugui generar riquesa a l'entorn.

No hi ha dubte que es tracta d'un projecte de gran interès i atractiu, alhora que molt ambiciós i, per tant, un projecte amb un cost econòmic elevat. Així, per a conduir-lo a bon port, requereix un ampli consens polític i social en el territori. Per tant, es tracta d'un projecte amb un termini d'execució forçosament llarg i que necessita una planificació molt acurada, perquè cada pas que es faci sigui en la direcció correcta i els recursos que s'hi esmercin s'inverteixin de la millor manera possible.

Òbviament, la recerca de fonts de finançament del projecte serà complicada i requerirà una implicació important de les institucions públiques. Per desgràcia, la crítica conjuntura econòmica general i la delicada situació de les arques municipals representaran de ben segur un fre al projecte. De tota manera, això no ha d'aturar la recerca de fonts alternatives de finançament. Cal partir d'una base també molt clara: qualsevol equipament, i un museu de manera molt especial, no acaba el seu recorregut el dia de la seva inauguració. Cal preveure uns costos de funcionament, de personal, de manteniment, de promoció, de generació d'activitat... Per tant, caldrà una gestió acurada i una planificació encarada a obtenir i generar recursos suficients perquè quedi garantit el correcte funcionament de la institució sense que aquest cost representi un llast per a l'Ajuntament.

Noticiari

Josep Mª Thomas i Casajoana

El passat 13 de setembre va morir a Barcelona el Sr. Josep M. Thomas i Casajoana. Havia nascut a Manresa l'any 1916. Ja de ben jove va interessar-se per l'arqueologia, les ciències naturals i l'espeleologia. Passada la guerra civil i juntament amb altres membres del Club Muntanyenc Barcelonès, inicià treballs d'exploració i de cartografia de diferents cavitats tant catalanes com d'arreu de l'Estat. Va ser un dels membres fundadors, l'any 1948, del GES (Grup d'Exploracions Subterrànies) i a través d'aquesta entitat va entrar en contacte amb les coves del Toll, de les quals s'estaven iniciant les exploracions. Una vegada oberta per un grup de moianesos la boca sud, va codirigir, amb els Drs. Serra Ràfols i de Villalta, les excavacions que, finançades pel Sr. Sebastià Oller, s'hi varen desenvolupar entre 1954 i 1960. Va recuperar el contacte amb el Museu i el Toll arran de la commemoració del cinquantenari dels primers treballs al Toll, i en el 2004 va cedir al Museu una sèrie de materials sorgits de les excavacions dels primers anys i que formaven part de la seva col·lecció particular.

Retorn a 1714.VIII Festa Barroca

Un any més, pels voltants de l'Onze de Setembre va celebrar-se la Festa Barroca. Els actes van iniciar-se el mateix dia 11 a la tarda, amb la presentació del llibre La darrera victòria de l'exèrcit català: la batalla de Talamanca, de Francesc Serra i Gustau Erill. A la nit va dur-se a terme una cercavila ambientada en l'època i un petit acte d'homenatge als signants del pacte dels vigatans l'any 1705, acte que va gaudir d'una bona assistència de públic.

La festa de l'endemà es va veure deslluïda per la pluja. Una tempesta d'estiu va descarregar a partir de mitja tarda quan anaven a començar les activitats i obligà a la suspensió de la majoria d'elles. A partir de les set de la tarda, havent parat de ploure i donat que un bon nombre de persones va aguantar la pluja, es decidí dur a terme les representacions teatrals, que pogueren desenvolupar-se amb normalitat. Així, doncs, es pogué veure l'elecció del conseller en cap, la darrera junta de guerra i l'Onze de Setembre. Com a novetat, molt ben valorada pel públic, es van introduir alguns canvis en les diferents escenes i alhora es van unificar les dues darreres traslladant l'escena de la caiguda de Barcelona a la plaça de Can Rocafort. Malauradament, a causa de la tempesta van resultar anul·lats alguns dels efectes de llum que havien d'acompanyar l'escena del bombardeig de Barcelona; però, malgrat els problemes, pogué desenvolupar-se amb normalitat. Com a novetat, cal remarcar l'estrena d'una nova reproducció d'una peça artilleria d'assalt. Com a tot arreu, la crisi econòmica va obligar a reduir el pressupost de la festa de forma considerable. Tanmateix, cal remarcar l'esforç de col·laboradors i voluntaris que amb il·lusió i ganes varen fer que la festa no perdés qualitat.

La setmana següent, igual que l'any passat, un grup de participants en la nostra festa, juntament amb els canons de Moià, van desplaçar-se a Cardona per col·laborar en l'escenificació de la caiguda del seu castell, darrer baluard de resistència catalana en 1714. L'espectacle va ser reeixit i esperem de poder continuar aquesta col·laboració.

El Fermí

De manera totalment inesperada, el passat dia 2 de novembre va deixar-nos en Fermí Mor. Tenia cinquanta-set anys. El Fermí era una d'aquelles persones que deixen petjada. Membre de la Colla Gegantera, dels Grallers, de la Comissió de Festes, col·laborador del Museu...

Tots nosaltres el recordarem, però, per les seves actuacions en les representacions de la Festa Barroca, fent de conseller o de «malvat» general francès. Tots trobarem a faltar la seva dedicació i la seva traça perquè l'espectacle tirés endavant. Trobarem a faltar aquell posat seriós amb què era capaç de fer la més gran de les bromes o les seves «enrabiades» quan la gent arribava tard a l'assaig.

En un pla més personal, trobaré a faltar un altre Fermí, aquell Fermí amb qui molts dies ens trobàvem a prendre cafè o a esmorzar, les nostres xerrades on criticàvem tot el criticable o fèiem plans per a millorar l'espectacle de la Festa Barroca de l'any vinent... Trobaré a faltar aquell Fermí que m'engegava a passeig quan li deia que feia cara de segle XVIII... A vegades, quan vaig a prendre cafè, no puc evitar de pensar que hi falta algú. Suposo que aquest mateix sentiment de mancança, segurament amb uns altres records, el té molta altra gent, gent que l'apreciava i que havia compartit amb ell moltes estones. Voldríem que aquestes quatre ratlles fossin el petit homenatge de la gent del Museu, dels participants en la Festa Barroca i també meu propi a l'amic que ens ha deixat.

Ramon Tarter i Fonts

Excavacions arqueològiques

Com cada any durant el mes d'agost s'han dut a terme dues campanyes d'excavació arqueològica a la bauma del Gai i al complex Toll-Toixoneres. Entre els dies 27 de juliol i 9 d'agost es van reprendre les excavacions a la bauma del Gai, dirigides per Jordi Nadal i Pilar García-Argüelles. L'equip, integrat per deu persones, va continuar l'estudi d'aquest jaciment, el més important del país de l'època de l'epipaleolític, estudi iniciat en 1994. Els treballs es van centrar en la recerca de restes d'eines i de fauna per tal d'aprofundir en el coneixement d'aquest període. Les excavacions fetes fins ara han servit per a conèixer com eren la vegetació i els primers hàbits d'explotació dels recursos forestals de l'home que hi va viure. L'estudi també permetrà d'analitzar els problemes que plantejaven els canvis que es produïen en el medi natural en el període tardiglaciar i com això va fer sorgir noves estratègies per a la subsistència d'un home que, fins aquell moment, havia estat bàsicament caçador i que començava a recol·lectar fruits per alimentar-se.

Durant tot el mes d'agost, també, una trentena d'arqueòlegs i estudiants de la Universitat Rovira i Virgili van reprendre els treballs d'excavació al Toll-Toixoneres, iniciats ja fa anys. Els treballs van centrar-se a continuar l'excavació de la cova de les Toixoneres a fi de conèixer quelcom més de la fauna que va habitar-la i de la relació que va tenir amb grups d'humans que també l'ocuparen esporàdicament. En la darrera campanya es van trobar més d'una vintena d'eines de pedra d'uns 50.000 anys d'antiguitat a l'entrada de la cova de les Toixoneres. La presència d'aquesta indústria lítica va sorprendre l'equip, ja que fins ara se n'havien localitzat comptats testimonis en una cova que habitualment era ocupada per hienes i grans carnívors. Les troballes constatarien que la presència de l'home de neandertal era més freqüent del que es pensava fins ara. Com en cada campanya, el volum de materials trobats ha estat considerable i, una vegada estudiat, aportarà, sens dubte, nous coneixements sobre aquest jaciment. Paral·lelament, el mateix equip ha continuat les prospeccions iniciades fa dos anys a l'interior de la galeria sud de la cova del Toll, en alguns punts que no havien estat excavats en les campanyes antigues.

75 anys del Museu de Moià

L'any 2010 es compleix el 75è aniversari del naixement del Museu de Moià. Alhora es compleixen també 75 anys de la inauguració de la Biblioteca i 25 de la creació de l'Escola Municipal de Música. Per commemorar aquests tres aniversaris s'ha creat una comissió que al llarg de tot el 2010 organitzarà, de forma conjunta, un seguit d'actes per celebrar aquests esdeveniments. Una de les activitats que proposarà el Museu serà una exposició commemorativa sobre els orígens de l'entitat i en el paper que va jugar en el salvament del patrimoni moianès en el període de la guerra civil de 1936-1939.

Les Notícies del Museu
Núm. 7 Desembre 2009

Aquest butlletí no comparteix necessariament les opinions expressades pels seus col·laboradors en els articles que apareixin signats.

Edita:
Museu Municipal de Moià
Carrer Rafel Casanova, 8
08180 - Moià
Tf. 93.820.91.34
E-mail: info@covesdeltoll.com
http://www.covesdeltoll.com

PATRONAT de MUSEUS DE MOIÀ

Ajuntament de Moià